

การนำเสนอวัฒนธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
จัดการมรดกทางวัฒนธรรมมอญ กรณีศึกษา ชุมชนศาลาแดงเหนือ
ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*

Cultural Presentation and Community Participation Process
in Mon Cultural Heritage Management: A Case Study of
Saladaeng Nuea Community Chiang Rak Noi Subdistrict,
Sam Khok District, Pathum Thani Province

สวิส ฐานัสสกุล และพกามาต เลียงธนารักษ์

Ravithon Thanussakul and Pakamat Leangthanarerk

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand

Corresponding Author, E-mail: Pakamat.leang@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การนำเสนอวัฒนธรรมชาวมอญในทุกมิติ ได้แก่ คติธรรม
วัฒนธรรม เนติธรรม และสัทธรรมภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญวัดศาลาแดงเหนือ
2) รูปแบบการจัดการวัฒนธรรมมอญแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัดศาลาแดงเหนือ ภายใต้แนวคิดการจัดการ
ปกครองสาธารณะแนวใหม่หรือ New Public Governance เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลผ่านการ
สัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ชุมชน ภาครัฐ และองค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ และการศึกษางานวิจัย
เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การนำเสนอวัฒนธรรมมอญได้ถูกจำแนกออกเป็นทั้งหมด 4 มิติ ได้แก่ คติธรรมนำเสนอผ่าน
บทสวดมนต์ หลักคำสอนตามพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมผ่านสถาปัตยกรรมเจดีย์ บ้านเรือน ข้าวของเครื่องใช้
อาหารมอญ ภาษามอญ และการแต่งกาย นิติธรรมผ่านขนบธรรมเนียม ข้อบังคับ และประเพณี 12 เดือน
รวมถึงความเชื่อ สหธรรมผ่านการปฏิบัติตนในประเพณีวัฒนธรรม วิธีการแต่งกายในงานสำคัญต่างๆ และ

*ได้รับบทความ: 10 พฤษภาคม 2565; แก้ไขบทความ: 23 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 25 มีนาคม 2566

Received: May 10, 2022; Revised: March 23, 2023; Accepted: March 25, 2023

หลักการยึดถือความกตัญญู

2. รูปแบบกระบวนการจัดการวัฒนธรรมมอญแบบมีส่วนร่วมผ่านแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ เริ่มจากการที่ภาครัฐมีบทบาทริเริ่มการอนุรักษ์มอญผ่านความร่วมมือจากหลายภาคส่วน รวมถึงภาคประชาชน โดยชาวไทยเชื้อสายมอญชุมชนศาลาแดงเหนือได้ร่วมผลักดันการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นมอญผ่านการเข้าร่วมพิธีกรรมต่างๆ การแต่งกาย สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญให้การสนับสนุนการจัดทำรายการอาหารมอญในกิจกรรมที่สำคัญภายในชุมชน และมหาวิทยาลัยให้ความรู้ถ่ายทอดความเป็นมอญในพื้นที่อื่นๆ สู่ชุมชน

คำสำคัญ: วัฒนธรรมมอญ; แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่; การผลิตร่วมกัน

Abstract

The objective of this research was to investigate; 1) Presentation of Mon culture in all dimensions, i.e. moral, material, legal and social under the participation of Thai Mon community at Saladaeng Nuea Temple, 2) The model of Mon culture management with participation of Wat Sala Daeng Nuea community under the concept of New Public Governance. The research is qualitative research. Data collection was primary data by interviews with multi-stakeholder groups ranging from government, community and private sectors, along with secondary data from relevant documents and research. Data were analyzed through content analysis and descriptive analysis.

The major findings revealed as follows:

1. Presentation of culture has been classified into 4 dimensions, namely Morality presented through prayers, doctrine according to Buddhism. Material Culture through the architecture of pagodas, houses, utensils, Mon food, Mon language, and dress. Rule of law through 12 months of customs, regulations and traditions, including beliefs. Social Culture through practicing oneself in cultural traditions, how to dress for important events and the principle of adhering to gratitude.

2. Participatory Mon cultural management process model through New Public Management. The government has an active role in the conservation of Mon through cooperation from many sectors including the public sector and Mon people of Saladaeng Nuea community have joined in pushing for the expression of Mon identity through

participation in various rituals and dressing and the university provides knowledge and transfers the knowledge of the Mon people in other areas to the community.

Keywords: Mon culture; New Public Governance; Co-Production

1. บทนำ

วัฒนธรรมไทย-รามัญ หรือที่รู้จักกันในชื่อของคำว่า “มอญ” ในพื้นที่ชุมชนศาลาแดงเหนือ เป็นแหล่งผสมผสานวัฒนธรรมที่บ่งบอกได้ว่า มีคนไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่ร่วมกัน แม้ไม่ใช่พื้นที่ต้นกำเนิดของชาวมอญ แต่ความเป็นมอญยังคงมีความเข้มแข็งในการประกอบสร้างวัฒนธรรมจนแสดงออกมาเป็น “ชาวมอญปทุม”

ชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้รับยกย่องให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างระดับที่ 3 ของหมู่บ้านทั่วประเทศไทย และเป็นที่รู้จักโด่งดังในพื้นที่ใกล้เคียง รวมถึงเคยได้รับรางวัลมาตลอดกว่าสามทศวรรษนอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของชาวไทยเชื้อสายมอญ (วรวิธรฐานัสสกุล, 2563) อนุวัฒน์ ใจชอบ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ (การสัมภาษณ์, 8 เมษายน 2565) ได้กล่าวว่า ความร่วมมือของการสร้างวัฒนธรรมมอญจะไม่ประสบความสำเร็จได้หากขาดความร่วมมือจากภาครัฐ และหลายภาคส่วนที่เข้ามาให้การสนับสนุนในทุกครั้ง คำกล่าวนี้จึงสะท้อนให้เห็นแนวความคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่หรือ New Public Governance ที่ภาครัฐได้เปลี่ยนแปลงบทบาทกลายเป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำกับชุมชน และบทบาทของชุมชนได้ใหญ่

มากขึ้นจนกลายเป็นพลเมืองในยุคของประชาธิปไตยที่มีสิทธิและหน้าที่ในการร่วมสร้างร่วมผลิตกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่ของตนเองให้คุณภาพชีวิตดีหรือกล่าวได้ว่า “รัฐเล็กลง สังคมใหญ่ขึ้น” (Osborne, 2010; ไททัศน์ มาลา, 2561, หน้า 179-194) โดยชุมชนศาลาแดงเหนือถือได้ว่าเป็นชุมชนที่พลเมืองหรือคนในพื้นที่มีความกระตือรือร้นในการร่วมสร้างกิจกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวมอญให้คงอยู่สืบทอดมาได้จนถึง ณ ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่เข้ามาวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมของภาครัฐ ภาคส่วนต่างๆ รวมถึงประชาชนนั้นยังเพิ่มมุมมองของการบริหารจัดการภาครัฐในปัจจุบันให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การให้บริการสาธารณะนั้น หากจะประสบผลสำเร็จได้ย่อมมาจากความร่วมมือของหลายภาคส่วน รวมถึงประชาชนในพื้นที่

ดังนั้น งานวิจัยจึงมีความสนใจถอดบทเรียนชาวไทยเชื้อสายมอญที่ใช้ชีวิตในวิถีชีวิตริมน้ำในบ้านศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผ่านการสัมภาษณ์จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 6 ตัวอย่าง จากเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่ร่วมสร้างวัฒนธรรมมอญให้แก่พื้นที่อันเป็นแหล่งสืบสานอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์มอญ แม้ไม่ใช่พื้นที่หลักของกระแส

วัฒนธรรมหลักความเป็นมอญ แต่พื้นที่ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความสามัคคีและกลไกการดำรงคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมมอญผ่านผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลาย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การนำเสนอวัฒนธรรมชาวมอญในทุกมิติ ได้แก่ คติธรรม วัฒนธรรม เนติธรรม และสัทธรรม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญวัดศาลาแดงเหนือ

2. รูปแบบกระบวนการการจัดการวัฒนธรรมมอญแบบมีส่วนร่วมของชุมชนวัดศาลาแดงเหนือ ภายใต้แนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาผ่านการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1. ขั้นตอนการจัดเตรียมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การรวบรวมเอกสารประกอบไปด้วย งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอวัฒนธรรมของชุมชนมอญ วัดศาลาแดงเหนือ ตั้งแต่เรื่องของหน้าที่วัฒนธรรมอันเปรียบเสมือน “เครื่องมือ” ที่สร้างความเป็นมอญในการนำเสนอภาพลักษณ์ให้แก่ชุมชนหรือมอญจังหวัดปทุมธานี ทั้งในส่วนของการสถาปนาพิธีกรรม อาหารการกิน ไปจนถึงแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวมอญไว้ในพื้นที่ ตลอดจน

การสร้างเส้นทางเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบชุมชน (ชนาคลักษณ์นกร พันธุ์หว่านกร และสุพิชชา โตวิวิชญ์, 2564, หน้า 135-161; สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง, 2563; ชุตินาสังคะหะ, 2561, หน้า 52-62; ภคาริ กิตติวัฒนนิช, 2556; สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซื่อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช, 2554) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างตัวตนคนมอญ สามโคก นำเสนอผ่านมรดกทางวัฒนธรรม (เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ, 2558) ผู้วิจัยได้นำมาจัดเตรียมเนื้อหาส่วนของการนำเสนอวัฒนธรรมมอญและบทบาทการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview of formal interview) เป็นการสนทนาต่อหน้าโดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้นำแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ ดัดแปลงจากงานศึกษาของ Palumbo & Trocciola (2015) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการวัดระดับความร่วมมือในการเป็นผู้ร่วมสร้างและใช้บริการสาธารณะของภาครัฐประชาชน และภาคส่วนอื่นๆ ไว้อย่างชัดเจนว่าการดำรงคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมภายในพื้นที่นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนผ่านการจัดกิจกรรมหรือวัฒนธรรมหลากหลายมิติเพื่อให้ความเป็นมอญยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งได้วางรูปแบบโครงสร้างตามแนวคิด co-production ที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้หรือชุมชนได้มีส่วนร่วมกันอย่างลึกซึ้งในการวางแผนออกแบบการให้บริการ และมีความเห็นพ้องต้องกันอย่างละเอียดถี่ถ้วนในการเสริมสร้างปรับปรุง

คุณภาพมรดกทางวัฒนธรรมมอญ (Osborne, 2010; ไททัศน์ มาลา, 2561, หน้า 179-194; Dhirathiti, 2019, pp. 1011-1028) หลังจากนั้นคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล (key informants) เป็นบุคคลในพื้นที่ชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และผู้มีส่วนได้เสียทั้งภาครัฐ องค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ 1) ชาวมอญชุมชนศาลาแดงเหนือ 2) องค์กรอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาครัฐ ได้แก่ สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญจังหวัดปทุมธานี 3) ภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

3. ขั้นตอนการจัดประเภทเนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้วัตถุประสงค์ตั้งไว้เป็นกรอบในการจัดประเภท ได้แก่ การนำเสนอวัฒนธรรมมอญในทุกมิติ และบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมมอญ

4. ขั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมเข้ากับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในแต่ละส่วนมาวิเคราะห์สังเคราะห์ และตีความตามแนวคิดด้านวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ คติธรรม วัตถุธรรม เนติธรรม และสหธรรม และแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

5. ขั้นสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปเนื้อหาทั้งหมดตามกรอบวัตถุประสงค์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาวิเคราะห์

4. สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แยกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วัฒนธรรมมอญภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนชาวมอญในทุกมิติ “สืบแผ่นดิน ไม่สืบชาติ” คำกล่าวของไพรัตน์ จันทรแบบ เลขาธิการสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ จังหวัดปทุมธานีที่ต้องการสื่อสารวัฒนธรรมมอญออกมาในเชิงความหมายที่ว่า แม้ชาวมอญจะไม่มีแผ่นดินเป็นของตัวเอง แต่ก็ยังคงดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ได้มาจนถึงปัจจุบัน (ไพรัตน์ จันทรแบบ, การสัมภาษณ์, 9 เมษายน 2565) ได้ดังนี้

1.1 คติธรรม (Moral) คือ วิธีการดำเนินชีวิตทางสังคมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางศีลธรรมและจิตใจ โดยส่วนใหญ่วัฒนธรรมประเพณีนี้จะได้รับอิทธิพลหลักจากหลักทางศาสนา ซึ่งชาวมอญได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านคติธรรมไว้ให้เห็นอย่างเด่นชัดตั้งแต่ บทสวดมนต์ใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในวันพระและได้กลายเป็นธรรมเนียมการสวดมนต์ในทุกเย็นที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นมอญ หลักคำสอนตามพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของชาวมอญได้ผูกโยงกับศาสนาพุทธ และมีความเคร่งครัดในหลัก 7 ข้อ ได้แก่ หนึ่ง ยึดหลักศีลห้า สอง ความกตัญญูกตเวที สาม ธรรมของพยานิชย์ 5 ประการ เช่น การห้ามค้าคน อาวุธ ยาพิษ และสุราเมรัย เป็นต้น สี่ ละเว้นความเชื่อไสยศาสตร์ห้า รู้จักประมาณตน หก ความสะอาด และเจ็ด ความรับผิดชอบร่วมกันของคนในหมู่บ้านและมีความรักความสามัคคีกัน จากหลักคำสอนสะท้อนการใช้ชีวิตที่ชาวมอญบ้านศาลาแดงเหนือ และในพื้นที่ใกล้เคียงต่างเข้าร่วมงานสำคัญต่างๆ กันอย่างเหนียวแน่นจึงยังคงดำรงวัฒนธรรมมาได้ถึง

ปัจจุบัน (เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ, 2558)

1.2 วัตถุประสงค์ คือ วัตถุประสงค์ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรม เช่น บ้านเรือน เจดีย์ ข้าวของเครื่องใช้ และเครื่องอุปโภคบริโภค ซึ่งวัตถุเหล่านี้ได้ผ่านสิ่งที่สังคมร่วมกันประดิษฐ์สร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของพวกเขาสำหรับชาวมอญศาลาแดงเหนือ (ภคารีกิตติวัฒนวิทย์, 2556) วัตถุประสงค์ในมิติวัฒนธรรมต่างสะท้อนผ่านทุกแง่มุมตั้งแต่ อาหารมอญ อาหารของชาวมอญสะท้อนวัตถุดิบพืชผักในแต่ละฤดูกาลหรือพืชผลท้องถิ่นที่วัตถุดิบเหล่านี้เพาะปลูกได้ง่ายอันสามารถนำมาใช้ประกอบอาหาร อีกทั้งยังสะท้อนความเชื่อหรือประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เช่น ข้าวแช่ ในประเพณีเปิงซังกรานต์หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า สงกรานต์ นอกจากอาหารแล้วยังมีวัฒนธรรมทางวัตถุอีกหลายประเภท ได้แก่ ภาษามอญ ณ ทุกวันนี้ชาวมอญได้พยายามรักษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เนื่องจากปัจจุบันจะมีเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้นที่รู้ภาษานี้ ขณะที่ภาษาเขียนมีเฉพาะผู้สูงอายุเพศชายที่เขียนได้ เนื่องจากเคยบวชเรียนมาก่อนหน้า เจดีย์ประจำวัดศาลาแดงเหนือทรงมูเตา สัญลักษณ์แห่งความเป็นมอญที่โดดเด่นในสถานที่ประกอบพิธีกรรม เจดีย์ดังกล่าวได้ถูกพัฒนามาจากชาวบ้านในชุมชนผู้มีจิตอาสาร่วมกันอย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวถึงวัฒนธรรมทางวัตถุนี้สิ่งที่ขาดเสียมิได้ คือ การแต่งกาย เนื่องจากเป็นอัตลักษณ์หรือวัตถุเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมอญได้อย่างเด่นชัด การแต่งกายชุดมอญจะแต่งในวันศาสนาหรือประเพณีสำคัญต่างๆ องค์ประกอบของการแต่งกายที่ต่างถูกกล่าวถึง เช่น

สไบมอญและผ้าซิ่น ซึ่งเสื้อผ้าในการแต่งกายนี้ยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพการแต่งงานได้อีกด้วย (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2565)

1.3 เนติธรรมคือ จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และกฎหมาย อันเป็นระเบียบข้อบังคับให้สังคมปฏิบัติตาม สำหรับประเพณีของชาวมอญศาลาแดงเหนือมีประเพณี 12 เดือนที่ยึดถือปฏิบัติต่อกันมา เช่น เดือน 1 คือ ตำข้าวเม่า ข้าวใหม่ เช่น ไหว้ผีบ้านและถวายพระสงฆ์ที่วัด เดือน 3 คือ สารทข้าวหลาม และทำบุญวันมาฆบูชา เดือน 5 คือ เปิงสงกรานต์ ประเพณีส่งข้าวแช่แห่งทางหงส์-ธงตะขาบ ชักบังสุกุล และสร่งน้ำพระสงฆ์/แข่งลูกหนู เดือน 6 คือ ทำบุญกลางบ้าน เดือน 7 คือ ทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝน โดยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อด้านความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง นอกจากนี้ยังมีเรื่อง “ผีมอญ” หนึ่งคำที่ได้กล่าวจากชาวไทยเชื้อสายมอญไพรัตน์ จันทรแบบกล่าวว่า ผีมอญไม่ใช่ผีดวงวิญญาณ หากแต่เป็นเสมือนบรรทัดฐานหรือสิ่งที่ชาวไทยเชื้อสายมอญยึดถือปฏิบัติกันตามวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้ ชุมชนไหนที่ยังมีความเคารพ ศรัทธา นับถือผี ด้วยการดำเนินวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดแก่เจ็บตายที่ยึดถือผี ย่อมส่งผลให้ประเพณีวัฒนธรรมยังคงอยู่ต่อไป หากชุมชนใดเลิกเคารพนับถือแล้ว ย่อมส่งผลให้วัฒนธรรมต่างๆ จางหายไป (ตัวแทนชุมชน, การสัมภาษณ์, 9 เมษายน 2565)

1.4 สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยาตราทางสังคม หรือสิ่งใดในหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกันในโอกาสต่างๆ อันเป็นกฎความเชื่อถือในรูปแบบเดียวกันของสังคม สิ่งนี้

ค่อนข้างเป็นวัฒนธรรมนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สามารถสังเกตเห็นได้ในช่วงที่ผู้คนอยู่ด้วยกัน มีปฏิสัมพันธ์กันในโอกาสต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การปฏิบัติตนในประเพณีวัฒนธรรมที่ทุกคนต่างแต่งกายชุดมอญเข้าร่วมสวดมนต์ ทำพิธีร่วมกัน ตลอดจนการไม่นำศพชาวบ้านเข้ามาตั้งในศาลาการเปรียญ เนื่องจากความเชื่อถือว่า หากนำหยดลงบนศาลาจะก่อให้เกิดความบาปแก่ผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว และความกตัญญูที่ชาวมอญต่างผูกติดสิ่งเหล่านี้มากับความเชื่อ ดังนั้นการพึงปฏิบัติต่อผู้คนในครอบครัวและญาติผู้ใหญ่จึงแสดงความกตัญญูต่อกัน อีกทั้งยังสะท้อนผ่านประเพณีทำบุญวันสารท หากผู้ใดไม่ทำบุญวันนี้ถือได้ว่าเป็นคนขาดความกตัญญู นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเชื่อมโยงไปสู่วิถีการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ด้วยนิสัยของชาวมอญที่รักความสะอาด จึงยึดถือปฏิบัติกันในครอบครัวเนื่องมาจากความเชื่อที่มองว่าสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว ซึ่งกลายเป็นวิถีทางสังคมที่แต่ละบ้านได้ปฏิบัติต่อกัน จนถ่ายทอดออกมาเป็นการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียอันเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (ชนาคลักษ์กันยกร พันธุ์หว้าทันกร และสุพิชชา ไตรวิชัย, 2564, หน้า 135-161)

2. รูปแบบกระบวนการการจัดการวัฒนธรรมมอญแบบมีส่วนร่วมและการผลิตร่วมกัน (co-production) ผ่านแนวคิดการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่

2.1 ชาวไทยเชื้อสายมอญชุมชนศาลาแดงเหนือเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมไทย-รามัญหรือมอญที่แสดงให้เห็นได้อย่างเด่นชัดผ่านความ

ร่วมแรงร่วมมือกันภายในหมู่บ้าน ประกอบกับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ เอกชน และมหาวิทยาลัย จึงทำให้การผลักดันวัฒนธรรมออกมาสู่สายตาประชาชนประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งทำให้ผู้คนในพื้นที่จากผู้ที่มีรายได้น้อยมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ผู้ใหญ่บ้านอนุวัฒน์ใจชอบ (การสัมภาษณ์, 8 เมษายน 2565) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์พร้อมนำชุมชนพัฒนาด้วยแนวคิดที่ว่า “วัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมมีจุดเด่นทุกๆ วัฒนธรรม” การช่วยกันอนุรักษ์ย่อมทำให้ชาวโลกได้รับรู้ถึงคุณค่าโดดเด่นของวัฒนธรรมและก่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งนี้ความเป็นมอญก็ไม่เคยจางหายผ่านการที่ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมไปยังรุ่นลูกหลาน ด้วยการดำเนินวัฒนธรรมประเพณี 12 เดือน การประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญ การแต่งกาย ภาษา และอาหาร การสวดมนต์ทำวัตรเย็นเป็นภาษามอญทุกวันในช่วงเวลาบ่ายสาม ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ได้รับการดำเนินการส่งเสริมจากสภาวัฒนธรรมและสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญจังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอเรื่องราวความเป็นมอญผ่านพิพิธภัณฑ์วัดศาลาแดงเหนือ กิจกรรมการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มวัฒนธรรมอาชีพคนมอญชุมชนศาลาแดงเหนือที่ประกอบไปด้วยกลุ่มทำสบู่มอญ และกลุ่มทำธงตะขาบไว้จำหน่ายในงานประเพณีของชาวมอญเป็นรายได้ให้แก่ชาวบ้าน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังผู้ที่สนใจมาเรียนรู้ซึ่งไม่เพียงแค่ชาวบ้านในพื้นที่แต่ประชาชนทั่วไปที่สนใจก็สามารถเข้าร่วมได้ (ป้าแดง, การสัมภาษณ์, 8 เมษายน 2565) ในการ

กระจายข่าวสารให้แก่คนในหมู่บ้าน หรือเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของชุมชน คือ ศาลาวัด ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการประชุมพูดคุยเพื่อจัดประเพณี วัฒนธรรมมอญใดๆ พื้นที่นี้ก็จะเป็ศูนย์กลางสำหรับการพูดคุยแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างผู้นำชาวบ้าน ชุมชน ภาครัฐ รวมถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ตั้งแต่การร่วมพูดคุยกำหนดการของงานกิจกรรม วัฒนธรรมมอญที่ต้องการนำเสนอภายในกิจกรรมนั้นๆ และการจัดชุดการแสดงรำมอญเพื่อนำเสนอวิธีการสืบสานความเป็นมอญ

2.2 สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ จังหวัดปทุมธานีจัดตั้งขึ้นในรูปแบบนิติบุคคล ซึ่งเปิดตัวอย่างเป็นทางการมาเป็นระยะยาวนานกว่าสิบปี ได้ร่วมจัดกิจกรรมกับสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญด้วยการสวดมนต์ทำวัตรเย็นภาษามอญ (ดังกิจกรรมที่ได้กล่าวข้างต้น) พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ผ่านเว็บไซต์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ อีกทั้งยังได้มีการร่วมสอนเขียนหนังสือมอญสำหรับเยาวชน และการรื้อฟื้นรำมอญ ทำรำ รวมถึงการเรียบเรียง รวบรวมอาหารพื้นบ้านตามฤดูกาล 12 เดือน ซึ่งอาหารหลายๆ เมนูก็ได้ถูกหยิบยกมาเป็นเอกลักษณ์ในหลายประเพณี เช่น การจัดทำข้าวแช่ให้ทานฟรีช่วงเทศกาลสงกรานต์ สะท้อนให้เห็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางอาหารผ่านงานประเพณีที่สำคัญ อย่างไรก็ตามในหลายกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ชุมชนวัดศาลาแดงเหนือจะมีสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญเป็นหน่วยกำลังสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นเกิดขึ้น พร้อมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมมอญผ่านช่องทาง

หลายรูปแบบดังที่ได้กล่าวไม่ว่าจะเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดผ่านอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ การแสดงรำมอญ และการนำเสนอชุดมอญในกิจกรรมที่ได้จัดขึ้น

2.3 มหาวิทยาลัยร่วมมือกับภาคเอกชนในบทบาทของการสนับสนุนขับเคลื่อนพัฒนาชุมชน ไม่เพียงแค่การสนับสนุนให้ความรู้แก่ชุมชนเท่านั้น แต่ยังสร้างความร่วมมือเพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมมอญภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ด้วยการจัดสื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านวัฒนธรรมมอญ และสร้างรูปแบบด้านการท่องเที่ยวให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้นผ่านโครงการ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมอญ” อีกทั้งยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าอันเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นของชาวมอญ เช่น กะปิมอญ หมี่กรอบ และการปักสไบมอญ รวมถึงจัดตั้งตลาดเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมมอญผ่านสื่อทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและอีกหนึ่งโครงการ คือ โครงการ “มอญซ่อนภูมิ” เป็นความร่วมมือระหว่างคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพร่วมกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ด้วยวัตถุประสงค์ในการช่วยอนุรักษ์ต่อยอดภูมิปัญญาภาษามอญ และปลูกฝังนิสัยการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในชุมชน

2.4 หน่วยงานภาครัฐหน่วยงานที่เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนและผู้ร่วมสร้างร่วมจัดการการให้บริการสาธารณะ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี รวมถึงหน่วยงานระดับ

จังหวัดอย่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมในการพัฒนาด้วย ซึ่งการขับเคลื่อนที่สำคัญมีดังนี้

สภาวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ได้ให้ชุมชนมอญวัดบางหลวง อำเภอมะเมือง จังหวัดปทุมธานี เข้ามาสอนงานการทำสไบมอญน้ำเค็ม จังหวัดสมุทรสาคร ให้แก่ชุมชนเพื่อสร้างอาชีพ และได้มีการสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมของชาวมอญอย่างต่อเนื่องตั้งแต่การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่ การส่งเสริมภาษามอญให้เยาวชนเรียนรู้ทักษะการอ่านเขียน และได้นำวิทยากรจากจังหวัดลพบุรีเข้ามาทำการบรรยายการเรียนการสอนภาษามอญด้วยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคเอกชนภายใต้โครงการ “มอญซ่อนภูมิ” อันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม “ห้องเรียนภูมิปัญญา” และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการให้แหล่งพื้นที่ของชุมชนศาลาแดงเหนือกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ได้มีบทบาทเข้ามาช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมในประเพณีสำคัญต่างๆ ของพื้นที่ผ่านกลไกการริเริ่ม พูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน ศาลาวัด ดังนั้นกิจกรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นผ่านการถ่ายทอดการจัดแสดงรำมอญ สวดมนต์ภาษามอญ และอาหาร เช่น กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายน 2565 และวันอนุรักษ์มรดกไทย ได้มีการถ่ายทอดแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญได้อย่างครบถ้วนตั้งแต่การรำมอญ การสวดมนต์ และวัฒนธรรมทางวัตถุต่างๆ เช่น

การแต่งกาย อาหาร เป็นต้น (ตัวแทนภาครัฐ, การสัมภาษณ์, 1 เมษายน 2565)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ หรือภาครัฐ ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ อยู่ในระดับที่เป็นรูปแบบ co-production ที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรม ประเพณี และสื่อสารวัฒนธรรมร่วมกับภาครัฐ แสดงให้เห็นว่า ชุมชนกลายเป็นพลเมืองประชาธิปไตยที่ได้แสดงบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองด้วยการร่วมกันนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นมอญ ในขณะที่ภาครัฐ และภาคส่วนต่างๆ ก็ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สร้างสรรค์วัฒนธรรมอยู่ในพื้นที่ผ่าน โครงการและกิจกรรมต่างๆ โดยให้ผู้สูงอายุเปรียบเสมือนปราชญ์ชาวบ้านคอยถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เยาวชนในพื้นที่ และประชาชนนอกพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านเด็กรุ่นใหม่ให้ได้รับองค์ความรู้วัฒนธรรมมอญเพื่อดำรงคงไว้ซึ่งชาติพันธุ์มอญสืบต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมดเชื่อมโยงเข้ากับมิติทางด้านวัฒนธรรม และการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการมีส่วนร่วมในเชิงการจัดการทรัพยากรสาธารณะซึ่งก็คือ มรดกทางวัฒนธรรมมอญในพื้นที่ศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

วัฒนธรรมประกอบไปด้วยสิ่งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เมื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมมอญ

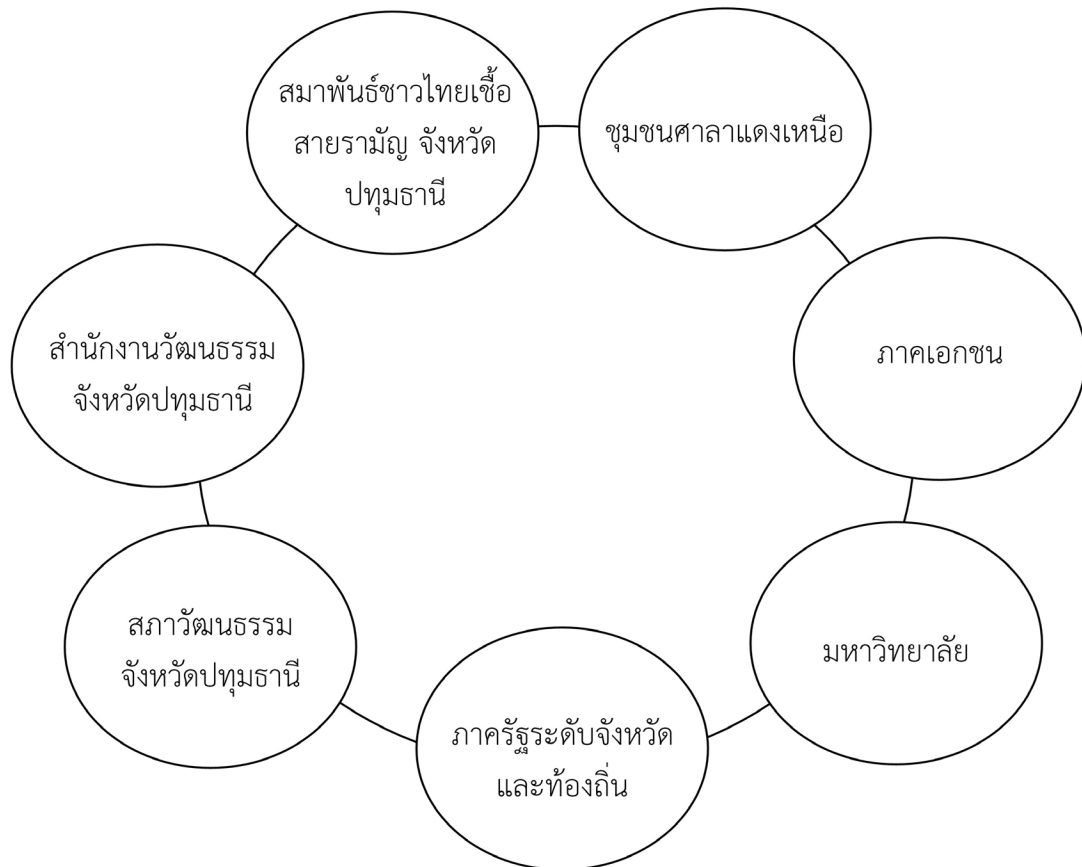
ภายในพื้นที่ชุมชนวัดศาลาแดงเหนือที่แบ่งตาม
นิยามของพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ
ปีพุทธศักราช 2485 ซึ่งได้แบ่งไว้ทั้งหมด 4 ด้าน
ตั้งแต่ คติธรรม วัฒนธรรมมอญได้ถูกสื่อสารออก
มาผ่านบทสวดมนต์ หลักคำสอนตามพระพุทธ
ศาสนา ซึ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนคติในการ
ดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมอันเป็นหลักที่
เกี่ยวข้องกันเรื่องทางศีลธรรม อย่างไรก็ตาม
วัฒนธรรมมอญอาจจะสูญหายได้ หากไม่ได้
ถูกถ่ายทอดผ่านสิ่งที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม
ดังนั้นการนำเสนอความเป็นมอญในพื้นที่ดังกล่าว
ย่อมแสดงให้เห็นผ่านวัตถุธรรม ด้วยวัตถุสิ่งของ
ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมต่างๆ ตั้งแต่บ้านเรือน
เครื่องอุปโภคบริโภค อาหารมอญ ข้าวของเครื่องใช้
เจดีย์วัดที่มีเอกลักษณ์มอญ และภาษามอญที่ถูก
ถ่ายทอดทั้งการพูดและการเขียน สำหรับเนติธรรม
มีตั้งแต่ประเพณี 12 เดือนของชาวไทยเชื้อสาย
มอญในพื้นที่ปทุมธานี ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา
และความเชื่อ “ผีมอญ” อันเป็นเสมือนบรรทัดฐาน
ของสังคมที่คล้ายจารีตประเพณีซึ่งทุกคนต้อง
ปฏิบัติตาม แม้ไม่ได้มีกฎหมายลงโทษ แต่ถ้ากระทำ
ผิดถือว่าขัดกับหลักความเชื่อของชาวมอญที่ปฏิบัติ
กันตามมาตั้งแต่ก่อนหน้า และสภธรรม วัฒนธรรม
ที่เป็นมารยาท หรือสังคมยึดถือปฏิบัติกันเป็น
แบบแผนกันมาช้านานแล้วในโอกาสต่างๆ
ซึ่งวัฒนธรรมมอญในพื้นที่ศาลาแดงเหนือมีตั้งแต่
การปฏิบัติตนในประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อใน
เรื่องของการห้ามปฏิบัติการนำศพชาวบ้านตั้งใน
ศาลาการเปรียญ และความกตัญญูกตเวทียิ่งเหล่า
นี้ล้วนแล้วแต่เป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์กัน

ของคนในสังคม ดังนั้น เมื่อเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น
ในโอกาสเฉพาะ มักจะมีการปฏิบัติตามสิ่งที่พึง
ปฏิบัติต่อกัน

การมีส่วนร่วมหรือการผลิตร่วมกัน
(co-production) ตามแนวคิดการจัดการปกครอง
สาธารณะแนวใหม่ในพื้นที่ศาลาแดงเหนือแสดงให้เห็น
ถึงรูปแบบของการผลิตร่วมกัน ทั้งพลเมืองที่
ตื่นรู้ มีความตระหนักรับบทบาทหน้าที่ของตนในการ
ร่วมการสร้างสรรค์บริการสาธารณะที่ตนเองสร้าง
และได้เป็นผู้ใช้เอง (Palumbo & Trocciola,
2015; Osborne, 2010) รวมถึงภาครัฐที่ได้มีบทบาท
เข้ามามีส่วนร่วมสร้างสรรค์และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมมอญ
ประกอบกับผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายอย่างภาค
เอกชนและมหาวิทยาลัย จึงทำให้วัฒนธรรมมอญ
ของชุมชนศาลาแดงเหนือเป็นที่รู้จักและขนานนาม
ว่าสะท้อนความเป็นมอญมาจนถึงปัจจุบันนี้
ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระ
กนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้าย
วันพระราชสมภพ 2 เมษายน 2565 และวันอนุรักษ์
มรดกไทย ที่ประชาชนชาวมอญภายในพื้นที่ได้เข้า
มามีส่วนร่วมจัดการแสดงมอญ ภาครัฐเป็นฝ่าย
สนับสนุนด้านการจัดสถานที่ พร้อมทั้งภาคส่วนการ
ศึกษาได้เข้ามาช่วยเหลือการขับเคลื่อนกิจกรรม
ภายในงาน จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นได้ว่าบทบาท
ของผู้มีส่วนร่วมหลักที่สำคัญสามารถแบ่งออกได้
ตั้งแต่ หนึ่ง สมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ จังหวัด
ปทุมธานี สอง ชุมชนศาลาแดงเหนือ สาม ภาค
เอกชน สี่ มหาวิทยาลัย ห้า ภาครัฐระดับจังหวัด
และท้องถิ่น หก สภาวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี

และเจ็ด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมวัฒนธรรมมอญแบบมีส่วนร่วมหรือการผลิตร่วมกัน (co-production) ในชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้

มีส่วนร่วมช่วยคิดช่วยสร้างสรรค์วัฒนธรรมและชูอัตลักษณ์มอญผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐ และการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษเข้ามาถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านกิจกรรม

หรือโครงการที่ภาครัฐและหลายภาคส่วนส่งเสริม จึงจะทำให้การจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งสามารถประสบความสำเร็จได้

1.2 การขับเคลื่อนวัฒนธรรม

ย่อมยึดหลักการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน และพลเมืองในพื้นที่จำเป็นต้องยึดถือคุณค่าประชาธิปไตยที่ตนได้มีบทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วม

ตามสิทธิและหน้าที่

1.3 การจัดการกิจกรรมด้านวัฒนธรรมย่อมต้องคำนึงถึงความยั่งยืน และการสืบทอดไปยังรุ่นลูกหลานควรให้พวกเขาได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้วัฒนธรรมภายในพื้นที่ได้ครบทุกมิติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

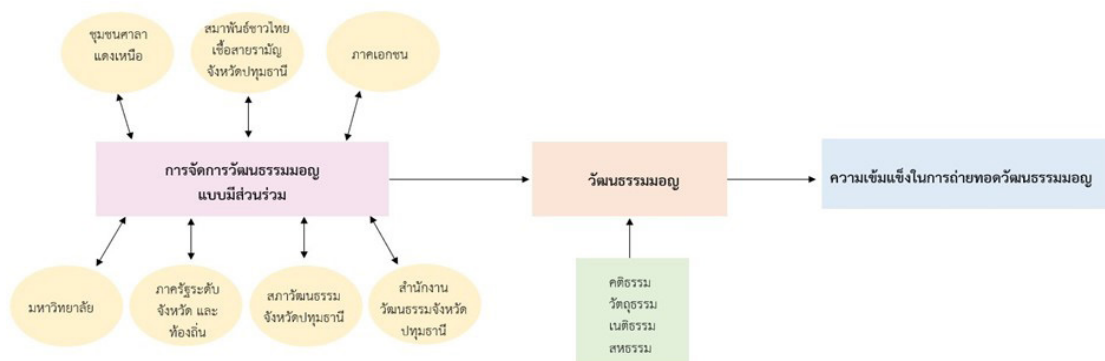
2.1 ในมิติทางวิชาการควรมีการศึกษาการนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบที่แตกต่างออกไป โดยศึกษาลงลึกถึงวัฒนธรรมประเภทใดประเภทหนึ่งที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งและเป็นมรดกตกทอดมาสู่ลูกหลาน

2.2 ในมิติทางปฏิบัติ การนำเสนอวัฒนธรรมและรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการร่วมสร้างนั้น ควรมีการศึกษาโครงการใดหนึ่งที่มีความเข้มแข็งและสร้างความยั่งยืนในการ

จัดการมรดกทางวัฒนธรรมต่อไป

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การนำเสนอวัฒนธรรมและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมมอญ กรณีศึกษา ชุมชนศาลาแดงเหนือ พบว่า การจัดการวัฒนธรรมล้วนแล้วแต่มีผู้เล่นที่หลากหลาย ซึ่งผู้เล่นเหล่านี้ทั้งภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และองค์กรไม่แสวงหากำไรต่างเข้ามา มีบทบาทเป็นผู้ร่วมสร้าง ร่วมคิดค้นถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมมอญที่ชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดปทุมธานี ได้ร่วมกันสืบสานมาแต่ยาวนาน โดยแสดงออกผ่านวัฒนธรรมในทุกมิติ อันทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมของชุมชนไปสู่สาธารณชน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- ชนาคัลภ์กันยกร พันธุ์หว่าทันกร และสุพิชชา โตวิวิชญ์. (2564). บทบาทของวัดศาลาแดงเหนือต่อวิถีชีวิตชุมชนไทย-มอญ บ้าน ศาลาแดงเหนือในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. *วิจิตรวรรณสาร*, 5(2), 135-161.
- ชุดิมา สังคะหะ. (2561). อาหารกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวมอญ กรณีศึกษา ชุมชนชาวมอญเทศบาลตำบลบางหลวง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*, 6(2), 52-62.
- ไททัศน์ มาลา. (2561). การจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance: NPG): แนวคิด และการประยุกต์ใช้ในการจัดการปกครองท้องถิ่น. *Valaya Alongkorn Review*, 8(1), 179-194.
- ภดารี กิตติวัฒนวิช. (2556). วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมและแนวทางการออกแบบที่เหมาะสมในการออกแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือ ตำบลเชียงรากน้อย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รวิธร ฐานัสสกุล. (2563). *เรียนรู้ความสำเร็จ สู่ความสุขที่ยั่งยืน บ้านศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี*. สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปทุมธานี: ชิตีพรินทร์.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2565). ศาลาแดงเหนือ หมู่บ้านชาวไทยเชื้อสายมอญและวิถีชีวิตริมน้ำ. เข้าถึงได้จาก <https://www.sac.or.th/exhibition/24communities/saladaengnua/>
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. (2563). พืชผักพื้นบ้านชาวมอญ สะท้อนวิถีชีวิตกับแนวคิดกินอาหารให้เป็น “ยา”. เข้าถึงได้จาก <https://www.hrdi.or.th/Articles/Detail/62>
- สิทธิโชค วิบูลย์, สุเทพ บุญซ้อน และปิยะวรรณ เลิศพานิช. (2554). การศึกษาการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี. (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาส. (2558). *มรดกทางวัฒนธรรม: การสร้างตัวตนคนมอญสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. (รายงานการวิจัย). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Dhirathiti, N. S. (2019). Co-production and the provision of lifelong learning policy for elderly people in Thailand. *Public Management Review*, 21(7), 1011-1028.

- Osborne, S. P. (2010). *Introduction The (New) Public Governance: a suitable case for treatment?*. London: Routledge.
- Palumbo, R. & Trocciola, G. (2015). *Co-producing services to enhance cultural heritage. The role of co-production in improving the quality of tourism services*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/282074861_Co-producing_services_to_enhance_cultural_heritage_The_role_of_co-production_in_improving_the_quality_of_tourism_services